

غدیر قبل از علامه امینی مستند نشده بود/ خاطراتی از علامه امینی

داود فیرحی در مراسم بزرگداشت علامه امینی، صاحب کتاب الغدیر گفت: غدیر قبل از علامه، هیچ‌گاه آنقدر مستند نشده بود و علامه نیاز جامعه تشیع را با اقدام خود برطرف کرد.

داود فیرحی در مراسم بزرگداشت علامه امینی، صاحب کتاب الغدیر گفت: غدیر قبل از علامه، هیچ‌گاه آنقدر مستند نشده بود و علامه نیاز جامعه تشیع را با اقدام خود برطرف کرد.

به گزارش خبرنگارمهر، مراسم بزرگداشت علامه عبدالحسین امینی، صاحب کتاب الغدیر، دوشنبه ۳۰ اردیبهشت ماه با حضور جمعی زیادی از علاقه مندان به حوزه اندیشه اسلامی درتالار شهید مطهری انجمن آثار و مفاخر فرهنگی برگزار شد.

در این مراسم حسن بلخاری، رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، محمد جواد حجتی کرمانی، نویسنده و پژوهشگر علوم اسلامی، داوود فیرحی، استاد دانشگاه تهران، منوچهر صدوقی سها، عضو شورای علمی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، سید محسن دین پرور، محقق و پژوهشگر و احمد امینی، فرزند علامه امینی سخنرانی کردند.

حسن بلخاری، در ابتدای این مراسم گفت: من برای ورود به بحث که درباره کار سترگ علامه یعنی الغدیر و البته شخصیت خود ایشان است، چند نکته را عرض می‌کنم: نکته اول، مسأله ای است که ابن ابی الحدید منتظری، در شرح نهج البلاغه خودش می‌آورد. او در جلد ۱۶، نکته مشهوری را ذیل داستان بلند فدک ذکر می‌کند. او می‌گوید روزی در مدرسه غربی بغداد از استاد سوال کردم که آیا حضرت فاطمه (س) در مسأله ادعای فدک، صادق بود یا نه؟ ایشان جواب داد: بله. من پرسیدم چرا خلیفه اول به خطبه ایشان توجه نکرد و فدک را برنگرداند؟ استاد در پاسخ گفت اگر خلیفه اول می‌پذیرفت که فاطمه صادق است، اگر فردای آن روز حضرت زهرا مسأله غدیر را پیش می‌کشید، باید آن را هم می‌پذیرفت ولی آن را برنمی‌تابید. ابن ابی الحدید می‌گوید این پاسخ هر چند به شوخی گفته شد، ولی بیانگر حقیقت بود.

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در ادامه افزود: در سال ۱۹۹۵ در بیروت کتابی تحت عنوان «مجموعه رسائل امام محمد غزالی» چاپ شد. در این «مجموعه رساله مقاله ای وجود دارد درباره ترتیب خلافت بعد از پیامبر و به این می‌پردازد که بعد از پیغمبر چه داستانی اتفاق افتاد. امام محمد غزالی در این بخش جمله ای دارد که علامه امینی آن را ترجمه کرده و حادثه غدیر را از رساله امام محمد غزالی ذکر می‌کند. به قرینه زندگی امام محمد غزالی که روحی عصیانگر داشت و مناصب دنیوی را در جست و جوی حقیقت ترک کرده بود، امکان اینکه این روح حق طلب در باب حقایق دینی تأمل موشکافانه داشته باشد، بسیار زیاد است.

امینی؛ عاشق عظمت علی بن ابیطالب (ع) بود

محمد جواد حجتی کرمانی دومین سخنران این نشست بود. وی گفت: علامه امینی، عاشق عظمت و انسانیت امام علی (ع) بود و همه شرف و بزرگی او به آن است که در برابر حضرت علی (ع)، سرتعظیم فرو می‌آورد. او در کتاب گرانسنگ و مانگار خود «الغدیر»، به همه متون و منابعی که به حضرت علی (ع) مربوط هستند، می‌پردازد، اودر حقیقت با تألیف کتاب «الغدیر» کاری را انجام داد که اصحاب یک دایره المعارف با هم انجام می‌دهند؛ ولی به خاطر عشقی که به حضرت علی (ع) داشت، به تنهایی این کار را به سرانجام رساند.

حجتی کرمانی افزود: فردی در نجف اشرف سراغ علامه امینی را گرفت. به او گفتند به حرم حضرت علی (ع) برو، آن عالمی که با صدای بلند آنجا گریه می‌کند، علامه امینی است. یکی از خصوصیات کتاب الغدیر این است که فصل بندی ندارد؛ یکسری مقالات است که علامه براساس عشق و علاقه خود، آنها را تدوین کرده است.

اوسپس به شخصیت علامه اشاره کرد و ادامه داد: علامه امینی، مثل خود علی مرتضی (ع) و فاطمه اطهر (س)، پرچم وحدت است نه اختلاف؛ در سرتاسر کتاب او، یک کلمه توهین آمیز نمی‌بینیم. درسی که ما از علامه امینی می‌گیریم آن است که اگرما شیعه علی بن ابی طالب (ع) هستیم؛ در برابر آنچه پیش آمد، گرچه برخلاف نظر ما و حتی بر خلاف نص پیغمبر (ص) است، صبر کنیم.

داود فیرحی، دیگر سخنران این نشست بود. او در ابتدا گفت: برای این مراسم عنوان «علامه امینی، دستاوردها و درس ها» را انتخاب کردم. نیم قرن از رحلت علامه گذشته است. در این شرایط کنونی علامه را چگونه می بینیم؟ اینکه مرحوم علامه امینی آنقدر احترام دارد به خاطر صاحب سخن بودنش است. برای شیعه، صدایی خفته و ایده ای نهفته بود و احتیاج داشت مستدل شود. غدیر قبل از علامه، هیچ گاه آنقدر مستند نشده بود و علامه نیاز جامعه تشیع را با اقدام خود برطرف کرد.

استاد دانشگاه تهران ادامه داد: اولین بحث من درباره دستاورد علامه است؛ هر مکتبی همیشه سه قسمت دارد: قلب، حواشی حفاظتی و وجه دفاعی. هنر علامه آن بود که روی یکی از پریمیتم ترین چیزها، یعنی قلب تشیع، عمر خود را بگذارد. وقتی به تاریخ فکر سیاسی مسلمانان نگاه می کنیم، متوجه می شویم این تاریخ از فردای رحلت پیامبر رواج پیدا کرد. تفکر رایج، زمان قبل از سقیفه را پنهان کرده، از جمله واقعه غدیر را؛ مطالعات تاریخی نشان می دهد اگر پیامبر ۲ معجزه داشته باشد، یکی قرآن و یکی تأسیس و سیاست های او در شهر مدینه است. قرآن باقی مانده اما سیره عملی پیامبر پنهان باقی مانده است. این دوره، نیاز به تبارشناسی و واکاوی دارد. یکی از موارد این دوره، غدیر است. در سیره پیامبر، بحث های مهمی مطرح است از جمله آنکه مثلاً پیامبر با قبایل و اقوام دیگر چه برخوردی می کرد؟ پیامبر، دین صلح را در جامعه ترویج کرد اما بعدها اسلام تبدیل به دین جنگ شد. بسیاری از وجوه سیره پیامبر ناشناخته مانده که نیاز به یک علامه داریم تا آنها را برما آشکار کند.

او تصریح کرد: مناقشه بر سر الغدیر چند دوره است که برجسته شده است. خیلی ها فکر می کردند این بحث ها ممکن است فرقه گرایانه تلقی شود، خود علامه امینی در مقدمه جلد اول الغدیر می گوید: بهترین دفاع، صادق ترین تحقیق است. شما تاریخ صحیح را درست بیان کنی، احتیاج به لشکرکشی خیابانی نداری. روش شناسی علامه جالب است. او معتقد است باید از خود تاریخ، مفسرین و محدثین پرسیده شود که چه اتفاقی افتاده است. البته علامه امینی خودش شواهد را جمع آوری کرد، به گونه ای که موافقان تشیع به یقین رسیدند و مخالفان، در تکذیب آن، دست نگه داشتند.

عضو مجمع مدرسین حوزه علمیه قم اضافه کرد: ما دو درس از علامه امینی می توانیم بگیریم: الغدیر یک کار محوری است؛ علامه فهمیده بود که باید کار محوری انجام دهد و نباید پراکنده کار کند. کتاب های دیگر او خوشه چین الغدیر هستند پس درس مهم علامه برای دانشجویان آن است که به جای تحقیقات و زیاد پرحاشیه، بر یک موضوع تمرکز کنند و یکی از مسائل جامعه را به سامان برسانند. دفاع عمیق متمرکز بهتر از دفاع سطحی متکثر است. علامه از ماجرای غدیر، عمیق دفاع کرد.

فیرحی سپس به دومین درسی که از امینی می گیریم اشاره کرد و ادامه داد: درس دیگری که از ایشان می گیریم آن است که اگر فردی جوان هم باشد، شهرتش در گمنامی است. زمانه ارزش آدمی را به تدریج نشان می دهد. فیرحی با اشاره به سخنان آیت اله شبیری هم گفت: راه وحدت آن است که به باور خود پایبند باشیم، اما قبول داشته باشیم که باور دیگری هم وجود دارد که مخالف باور ما است. ما برای وحدت، نباید باور خود را کنار بگذاریم. وحدت، رها کردن اصول نیست، خوب دفاع کردن از اصول است. او اضافه کرد: پیشنهاد من آن است که به پاس خدمات علامه، چند واژه محوری شبیه غدیر را تبدیل به موضوعات پژوهشی کنیم و در ثواب الغدیر شریک شویم.

پس از پایان سخنان فیرحی، منوچهر صدوقی سها، خاطراتی از ارتباط علامه امینی و مرحوم استاد محمدتقی جعفری را برای حاضران بیان کرد.

خاطراتی از علامه امینی

اما در ادامه این نشست سید محسن دین پرور، فرزند آیت اله دین پرور، رئیس بنیاد نهج البلاغه از طرف ایشان سخنرانی کرد و گفت: آیت الله سید جمال الدین دین پرور نقل می کنند که دو جلسه در خدمت علامه بودم و علامه راز دل بر من بگشاد. از ایشان پرسیدم چه شد که به فکر تألیف کتاب «الغدیر» افتادید؟ ایشان گفتند: روزی به حرم حضرت علی رفتم و از ایشان خواستم کاری را برعهده من بگذارد. پس از خروج از حرم، این فکر در ذهن من درخشید که درباره واقعه غدیر خم و فرهنگ برخاسته از آن بنویسم و شرح این واقعه را به گوش جهانیان برسانم.

امینی و عشق به خلق

درپایان این برنامه هم احمد امینی، ضمن تشکر از دست اندرکاران و برگزار کنندگان این مراسم علمی و فرهنگی، گفت: به این امید آمدم که دردی که علامه حس می کرد را اینجا حس کنم. بزرگداشت، به معنی تعریف کردن نیست، بزرگداشت باید در همان جهتی باشد که فرد زندگی خود را در آن جهت صرف کرد. نکته مهم نزد علامه امینی آن بود که ولایت الهی که خداوند به همه انسان ها داده و اولیای حق مصادیق آن هستند، منحصر به قوم و قبیله نیست. امامت یک امر حکومتی نیست، امامت برای تعلیم و تربیت انسان به سمت خداگونه شدن است.

وی افزود: روح دین، جهت تربیتی دارد جهت حکومتی ندارد انسان نمی تواند مساله تربیتی را با زور القا کند. امینی در کتابش از جلد ۵ به بعد صریحاً آورده که اگر شیعه را مذهب بدانیم، محدود کردن افق دینی ما است. ما قوم نیستیم، هرچه می گوئیم همان چیزی است که پیامبر (ص) فرموده است. حکومت ها به نام دین، آنچه مربوط به دین بوده را با حکم الحاد از بین بردند. امیرالمومنین (ع) را ترور کردند. سال ها، بعد از نماز به الحاد ایشان شهادت می دادند. این طور فرهنگ سازی شده بود؛ آنها علوم اسلامی را درست کردند تا به حکومت خود مشروعیت ببخشند. علامه از جلد ۶ به بعد می گوید آنچه در دین رخ داد، در مواردی بر ساخته از اذهان دور از حقیقت دینی بوده است.

فرزند علامه امینی ادامه داد: مساله امامت، اعتقادی نیست. علامه امینی می گفت امام، روح الارواح است. امام او، نوری بود که خلق خدا را نور خدا می دانست. امام، واسطه فیض حق است. با عشق و محبت سخن می گوید نه با زور؛ لذا اساس عالم، محبت است. اودرپایان گفت: آرزو می کنم، اهل معرفت و بزرگان علوم اسلامی، وضع جامعه را آسیب شناسی کنند و به این مساله توجه داشته باشند که وضع مطلوب جامعه چه باید باشد و راه رسیدن به وضع مطلوب چیست.

درپایان این مراسم لوح تقدیر انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به احمد امینی اهدا شد.